

Силабус курсу

«Рекреаційно-туристське природокористування»

Освітній ступінь: магістр

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування

Спеціальність: 242 Туризм

Освітньо-професійна програма: «Туризм»

Кількість кредитів: 4

Рік підготовки: 1-й, II семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Мова викладання: українська

Керівник курсу

доц. кафедри туризму, к.геогр.н. Габчак Наталія Францівна

Контактна інформація – natalia.habchak@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Основна мета навчальної дисципліни «Рекреаційно-туристське природокористування» сформувані у здобувачів вищої школи базові знання про рекреаційно-туристичну діяльність та рекреаційно-туристичний потенціал, особливості та тенденції стратегії екологічно збалансованого використання природно-рекреаційних ресурсів Карпатського регіону, а також засвоєння здобувачами знань про структуру і значення туристсько-рекреаційних ресурсів території, форми, ефективність та наслідки туристсько-рекреаційного природокористування та його вплив на стан ландшафтів, їх збереження та можливості відновлення під час провадження туристичної діяльності.

Виходячи з мети важливим є набуття здобувачами комплексу теоретичних знань і практичних навичок, розуміння концепції антропогенно-техногенних навантажень та їх вплив на ресурсно-туристичний потенціал регіону.

Вона є одним з вибіркових курсів програми підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою 242 «Туризм» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти і займає чільне місце в циклі дисциплін що поглиблюють професійну підготовку фахівців у сфері туризму.

Завданнями навчальної дисципліни «Рекреаційно-туристське природокористування» є засвоєння здобувачами знань про туристсько-рекреаційні ресурси території, вплив туристсько-рекреаційного використання на їхній стан, обґрунтування заходів з раціонального використання ресурсів території, збереження і охорони умов, і ресурсів природно-господарського середовища життя і діяльності людей в процесі рекреаційно-туристського природокористування. Реалізація даних завдань повинна забезпечити досягнення мети та формування програмних результатів навчання, а саме:

- засвоєння теоретико-методологічних основ з питань рекреаційно-туристського природокористування;
- аналітична оцінка стану ландшафтних територій різної локації;
- вивчення характерних рис та особливостей організації розвитку туризму в межах природоохоронних територій;
- виявлення основних тенденцій і динаміка вливання інвестицій в сферу рекреаційно-туристичного природокористування;

- навчити здобувачів аналізувати та порівнювати різні територіальні рекреаційні системи;
- опрацювати та проаналізувати інституційне забезпечення розвитку сфери туризму в рекреаційно-туристичній діяльності;
- формування практичних навичок роботи здобувачів щодо використання методів оцінки рекреаційно-туристського потенціалу територій, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем в туристичній сфері.

Предметом виступає рекреаційно-туристське природокористування як складова національно-господарського комплексу території (країни, регіону, району тощо).

Навчальний контент

Змістовний модуль 1.

Рекреаційно-туристське природокористування як навчальна дисципліна. Теоретико-методологічні основи з питань організації рекреаційно-туристського природокористування.

Тема 1. Вступ. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни.

Поняття ресурсів, основні їхні групи – природно-географічні, природно-антропогенні та суспільно-історичні, їхня загальна характеристика. Природно-географічні рекреаційно-туристські ресурси території. Рекреаційно-туристська діяльність, рекреаційно-туристський потенціал: базові поняття. Концептуальні підходи до рекреаційно-туристської діяльності та її місце в сучасній структурі перебудови господарства. Історія розвитку, стан і проблеми рекреаційно-туристського природокористування в Україні й Карпатському регіоні.

Тема 2. Основні засади та правові аспекти організації рекреаційно-туристичного природокористування.

Передумови переорієнтації сучасного еколого небезпечного рекреаційно-туристського природокористування. Критерії оцінки економічних інструментів та принципи економічної політики для стимулювання ефективного використання та охорони природно-рекреаційних ресурсів. Законодавче та нормативно-правове забезпечення організаційної діяльності у сфері рекреаційних послуг.

Тема 3. Основні види природно-географічних рекреаційно-туристських ресурсів, їхня характеристика, цінність та привабливість як об'єктів рекреаційно-туристського використання.

Природно-географічні рекреаційно-туристські ресурси території - кліматичні, геолого-геоморфологічні, водні та гідромінеральні, флористично-фауністичні та ґрунтово-земельні. Ландшафтно-географічне різноманіття території як рекреаційно-туристський об'єкт.

Тема 4. Природоохоронні та унікальні території і об'єкти України як об'єкти рекреації і туризму.

Історія розвитку і стан природоохоронної справи в Україні. Об'єкти природо-заповідного фонду (ПЗФ) та унікальні природно-географічні території і об'єкти України, їхня екскурсійно-туристська і рекреаційна привабливість. (Степовий біосферний заповідник Асканія Нова, Олешківські піски, Тендрівська Коса, Коса Арабатська Стрілка, коса Бірючий острів, коса Кароліно-Бугаз, о. Зміїний, Уманський дендропарк «Софіївка» тощо).

Тема 5. Рекреаційно-туристське природокористування.

Організація і види рекреаційно-туристського природокористування, його соціально-економічна ефективність і можливі негативні наслідки для природно-екологічного середовища. Заходи зі збереження і охорони природно-екологічних умов і рекреаційно-туристського потенціалу території.

Тема 6. Інвентаризація та оцінка рекреаційно-туристського потенціалу регіону.

Формування природного каркасу екологічної безпеки регіону. Концепція антропогенно-техногенних навантажень та їх вплив на ресурсно-туристський потенціал регіону. Каркас антропогенно-техногенних навантажень в межах Карпатського регіону.

Змістовний модуль 2.

Практичні аспекти організації рекреаційно-туристського природокористування в межах Карпатського регіону

Тема 7. Склад, фізико-географічна характеристика, особливості розташування та рекреаційно-туристський потенціал Карпатського регіону.

Склад, геоекономічне положення і загальна фізико-географічна характеристика Карпатського регіону. Природно-рекреаційний потенціал та рекреаційно-туристська привабливість регіону.

Тема 8. Рекреаційно-туристський потенціал Закарпатської області.

Рекреаційно-туристський потенціал Закарпаття: специфіка використання, умови та стан освоєння. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності та джерелами фінансування в Україні та Закарпатській області.

Тема 9. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області.

Земельні, водні, біологічні ресурси Закарпатської області. Регіональні проблеми раціонального використання лісових ресурсів. Антропогенний вплив на ліси, питання охорони та відновлення. ПЗФ та рекреаційні ресурси Закарпаття. Транскордонне співробітництво в галузі охорони ландшафтного та біологічного різноманіття.

Тема 10. Історико-культурний потенціал Закарпатської області.

Історико-культурна спадщина Закарпаття. Як невід'ємна частина історії Карпатського регіону. Пам'ятки археології, історії, архітектури і містобудування та монументального мистецтва. Програма збереження культурної спадщини Закарпаття. Туристичний путівник Закарпаття.

Тема 11. Рекреаційно-туристське природокористування в Закарпатській області.

Основні види, організація та соціально-економічна ефективність використання рекреаційно-туристського потенціалу регіону. Курортно-рекреаційні і лікувально-оздоровчі заклади та об'єкти території. Практика рекреаційно-туристського використання територій ПЗФ регіону, водних, гідромінеральних, водно-болотних та ландшафтно-екологічних угідь і об'єктів. Туристсько-рекреаційні, екологічні, історико-культурні та комплексно-пізнавальні маршрути по території регіону.

Тема 12. Стратегія екологічно збалансованого використання природно-рекреаційних ресурсів Карпатського регіону.

Структура та передумови реалізації стратегії екологічно збалансованого використання природно-рекреаційних ресурсів Карпатського регіону. Умови створення сучасного високопродуктивного рекреаційно-туристичного комплексу.

Тема 13. Сучасні напрями рекреаційно-туристської діяльності.

Сучасний стан територіальних рекреаційних систем. Туристичні дестинації. Сучасні тенденції мережевої організації рекреаційної туристичної діяльності. Кластерні форми систематизації рекреаційно-туристської діяльності.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна	здатність ставити та успішно розв'язувати на достатньому професійному рівні складні науково-дослідницькі та практичні задачі, узагальнювати практику туризму, прогнозувати напрями їх розвитку, вирішувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму як у процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
ЗК 11	Здатність визначити наявність проблеми, аналізувати та вирішувати її, обґрунтовувати управлінські рішення та забезпечувати їх дієвість.
ЗК 12	Здатність збирати та аналізувати дані, необхідні для розрахунку економічних і соціально-економічних показників, що характеризують діяльність суб'єктів господарювання.
ЗК 13	Здатність обробляти та інтерпретувати з використанням базових знань, що необхідні для здійснення професійної діяльності.
ФК 1	Здатність визначати основні наукові поняття та категорії, методології туризму (туризмології) і застосовувати їх у професійній діяльності.
ФК 6	Здатність до організації та управління туристичним процесом на локальному і регіональному рівнях, в туристичній дестинації, на туристичному підприємстві.
ФК 7	Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм розвитку туризму.
ФК 8	Здатність впроваджувати в практику міжнародний досвід рекреаційно-туристичної діяльності.
ПРН 1	Знання передових концепцій, методів науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей туризму
ПРН 3	Здатність використовувати інформаційно-інноваційні методи і технології в сфері туризму
ПРН 8	Здатність розв'язувати науково-прикладні проблеми в сфері туризму
ПРН 12	Використовувати комунікативні навички і технології, ініціювати запровадження методів комунікативного менеджменту в практику діяльності суб'єктів туристичного бізнесу
ПРН 14	Вміти приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування

Літературні джерела

Основна література

1. Аванесова Г. А. Культурно-досуговая деятельность: Теория и практика организации: Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Социально-культурный сервис и туризм». М.: Аспект Пресс, 2006. 236 с.
2. Азгальдов Г. Г., Костин А. В., Садовов В. В. Квалиметрия: первоначальные сведения. Справочное пособие. М.: Высш. шк., 2010. 143 с.
3. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: Понятийнотерминологический словарь. М.: Мысль, 1983. 350 с
4. Александрова А. Ю. Туристские кластеры: содержание, границы, механизм функционирования. Современные проблемы сервиса и туризма. 2007. № 1. С.51-61.

5. Алешникова В. И., Калашников Д. И. Кластерная политика региона. Воронеж: АОНО ВПО «Институт менеджмента, маркетинга и финансов», 2012. 176 с.
6. Алешугіна Н. О., Барановська О.В., Барановський М.О. Рекреаційнотуристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: навчальний посібник Чернігів: ЧНТУ, 2015. 492 с.
7. Амирханов М. М., Лукашина Н. С., Трунев А. П. Природные рекреационные ресурсы, состояние окружающей среды и экономико-правовой статус прибрежных курортов М.: Экономика, 1997. 206 с.
8. Андреева Н. М., Полянничко О. В. Екологічні кластери в рекреаційнотуристичній сфері як модель регіонального розвитку підприємництва. Економічний форум. 2013. №3. С.82-87.
9. Андрущенко К. Ю. Природоохоронна кластеризація туристичнорекреаційного комплексу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06. Рада по вивч. продукт. сил України. К., 2009. 19 с.
10. Антипов А. Н., Дроздов А.В., Винкельбрандт А. Ландшафтное планирование: принципы, методы, европейский и российский опыт. 285 Иркутск, 2002. 141 с.
11. Арутюнов В. Х., Глебова Т. В. Від вчення В.І. Вернадського про ноосферу до ідеї "екологічного імперативу". Постметодика: Науковий журнал Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, 2001. № 5 (37). С. 12-16.
12. Асанова И. М., Дерябина С. О., Игнатьева В. В. Организация культурнодосуговой деятельности : учебник для студ. спец. Туризм. М.: Академия, 2012. 192 с
13. Атаманчук З. А. Формування мережевої туристичної індустрії як форма глобальної інтеграції країн. Економічний простір. 2019. № 141. С. 49-64.
14. Атлас вчителя / Молочко В.В., Бонк Ж.С., Дрогушевська І.Л. та ін. К.: ДНВП "Картографія", 2010. 328 с.
15. Афанасьев О. Е. Рекреология с основами лечебного туризма: Методическое пособие. Днепропетровск: ПП «Шевелюв Є.О.», 2010. 60 с.
16. Афанасьев О. Е. Типология туристских кластеров. Современные проблемы сервиса и туризма. 2016. № 1. Том 10. С. 37-46
17. Афанасьев О. Є., Троценко О. В. Краєзнавча практика: Навч. посіб. Д.: МоноЛіт, 2011. 126 с.
18. Бакланов П. Я. Территориальные структуры хозяйства в региональном управлении. М.: Наука, 2007. 239 с.
19. Бакуменко О. А. Классификация туристских кластеров. Закономерности и тенденции развития науки в современном обществе. кластеров Сборник статей междуна. научно-практич. конф. (Уфа, 29-30 марта 2013 г.). Уфа, 2013. С. 30-34
20. Басюк Д. І. Науковотеоретичні підходи до класифікації туристичних кластерів. Міжнародна економіка: інтеграція науки та практики : Збірник наук. праць. К. : НТУУ «КПІ», 2011. С. 17.
21. Бачинина Ю. П. Кластерный подход в обеспечении конкурентоспособности региона. Тюмень: ТюмГНГУ, 2010. 365 с.
22. Бачинский Г. А. Социэкология: теоретические и прикладные аспекты. К.: 286 Наукова думка, 1991. 152 с.
23. Безруков Ю. Ф. Рекреационные ресурсы и курортология : учеб. пособие. Симферополь, 1998. 114 с
24. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. К. : ВПЦ "Київський Університет", 2001. 395 с
5. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. К.:

Палітра, 1997.

26. Боголюбова С. А. Эколого-экономическая оценка рекреационных ресурсов. М.: Академия, 2009. 256 с.
27. Богославська А. В. Регіональний туристичний кластер ключовий пріоритет розвитку рекреаційно-туристичної індустрії Південного регіону. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2013. Вип. 4(1). С. 36-42.
28. Бойко А.Е. Формирование кластеров как инструмент повышения конкурентоспособности туристских услуг: автореф. ... канд. экон. наук. Новосибирск: 2011. 24 с.
29. Боков В. О., Єна А. В., Єна В. Г. Геоэкология. Научно-методическая книга по экологии. Симферополь: Таврия, 1996 384 с.
30. Бондаренко Ю. Г., Кулиняк І. Я., Страхорчук К. О. Зарубіжний досвід функціонування туристичних кластерів. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 31-37.
31. Босовська М. В. Інтеграційні процеси в туризмі: монографія. Київ: КНТЕУ, 2015. 832 с.
32. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
33. Бучко Ж. І. Естетичні якості ландшафтів у контексті використання та збереження гуманістичного ресурсного потенціалу регіону: автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.01. Чернівці, 2002. 20 с.
34. Вайсфельд Д. Н., Вартанов А. А., Гальперина А. И Курорты Одессы. Одесса, «Маяк», 1974. 111 с. 287
35. Вакуленко В., Валентюк І., В. Грибан В. Туризм і охорона культурної спадщини: український досвід: монографія. К.: Вид-во КІС, 2003. 176 с
36. Варналій З. С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку. К.: Знання України, 2005. 497 с.
37. Веденин Ю. А. Динамика территориальных рекреационных систем. М.: Наука, 1982. 190 с 38. Веденин Ю. А. Оценка природных условий для организации отдыха. М.: Меркурий, 2009. 198 с.
39. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг. Навчальний посібник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 202 с.
40. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь / Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. 50 с.
41. Войнаренко М. П. Кластерні моделі об'єднання підприємницьких структур у туристичній галузі та сфері розваг. Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері). 2007. №11. С.13-19.
42. Войтенко К. К. Кластерний підхід до формування та розвитку туристських дестинацій з урахуванням туристського потенціалу міст. Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки. 2014. Вип. 117. С. 23-31.
43. Волошин О. Ф., Мащенко С. О. Моделі та методи прийняття рішень. К. : Київський університет, 2010. 336 с
44. Вуйцик О. І. Рекреаційно-туристичний комплекс: питання термінології. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 3(2). С. 39-44
45. Габчак Н.Ф. Морфологічні особливості рельєфу, їхній вплив на розташування і функціонування гірськолижних курортів Закарпаття. Збірник наукових праць Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка. 2013. № 41. С. 237-241.
46. Гавран В. Я. Управління інвестиційною діяльністю в рекреаційнотуристичній сфері:

- автореферат дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03. Львів, 288 2002. 20 с.
47. Галиуллина Г. К., Галимов Ш. Ш., Шабанова Л. Б. Методика анализа туристского кластера региона. Вестник ТИСБИ. 2014. № 2(58). С.141- 149.
  48. Генеральна схема планування території України. Пояснювальна записка в 2 т. / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України. Державний інститут проектування міст "ДІПРОМІСТО". Київ, 2000. 68 с
  49. География рекреационных систем СССР / отв. ред. В.С. Преображенский. М.: Наука, 1980. 220 с.
  50. Герасименко В. Г., Бедрадіна Г. К., Галасюк С. С. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
  51. Герасимчук З. В., Олексюк А. О. Екологічна безпека регіону: діагностика і механізми забезпечення. Монографія. Луцьк: Надстир'я, 2007. 280 с.
  52. Герасимчук З. В., Коленда Н. В., Черчик Л. М. Регіональна політика розвитку рекреаційного природокористування: механізми формування та реалізації : монографія. Луцьк: Надстир'я, 2007. 171 с
  53. Гильберт У. География, ресурсы и окружающая среда. М.: Прогресс, 1990. 544 с.
  54. Гладкий Ю. Н. Регионоведение: учеб. для студентов вузов. М. : Гардарики, 2000. 384 с.
  55. Гоблик В. В. Економічна суть кластерів та особливості їх утворення і функціонування у туристично-рекреаційній сфері. Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія „Економіка”. 2007. Вип. 24. С 151-159.
  56. Гоблик В. В. Формування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі: автореф. дис. ... канд. економ. наук. Ужгород, 2009. 24 с.
  57. Голубець М. А. Геосоціосистемологія - теоретична основа екологосупільно-економічного прогресу. Вісн. НАН України. 2014. № 6. С. 31- 40. 289
  58. Голубець М. Середовищезнавство - перспективний розділ науки. Вісник Національної академії наук України. 2007. № 8. С. 3-13.
  59. Голубець М.А. Середовищезнавство в географічну науку. Український географічний журнал. 2015. № 2. С. 10-15.
  60. Горин Г. В. Систематизація методологічних підходів до визначення сутності поняття "рекреаційно-туристичний потенціал регіону". Регіональна економіка. 2014. № 2. С. 187-199.
  61. Гродзинський М. Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. К. : Лікей, 1995. 233 с.
  62. Гродзинський М. Д., Савицька О. В. Естетика ландшафту: навч. посіб. К.: Київський університет, 2005. 183 с.
  63. Гродзинський М. Д., Стеценко М. Д. Заповідна справа в Україні: навч. посібник. К.: Знання, 2003. 306 с.
  64. Гродзинський М. Д. Ландшафтна екологія. Київ: Знання, 2014. 550 с.
  65. Гудковских М. В. Методика комплексной оценки туристско-рекреационного потенциала. Geographical bulletin. 2017. №1 (40). С. 102- 290.
  66. Гурова Д. Д., Фролов М. О., Журавльова С. М., Кукліна Т. С. Рекреаційна географія: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ ЛПС ЛТД, 2010. 92 с.
  67. Давидова О. Особливості застосування інновацій у розвиток туристичної галузі України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2015. №7(172). С.65-69.
  68. Дащук Ю. Є. Методичний підхід до оцінки рівня розвитку рекреаційного потенціалу регіону. Економічний аналіз. 2013. Т. 14(1). С. 64-70.

Додаткова література

1. Ключенко А. В. Інтегральна оцінка синергетичного ефекту як показник ефективності рекреаційного кластеру. Глобальні та національні проблеми економіки. №9. С. 542-546.
2. Кобанець Л.О. Концепція управління розвитком рекреаційної діяльності. Донецьк: ІЕП НАН України, 2007. 192 с.
3. Ковальова Ю. М., Алишева Н. В. Практичні приклади функціонування 295 кластерів у світі. Механізм регулювання економіки. 2008. № 3(2). Т. 1. С. 92-100.
4. Ковальчук І. Є. Проблеми та перспективи кластеризації туристичної галузі Закарпаття. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». 2014. Вип. 1. С. 67-71.
5. Колбовский Е. Ю. Ландшафтное планирование. М.: Академия, 2008. 336 с.
6. Коломієць К. В. Концептуальні положення формування таксономічних одиниць територіальної організації суспільства на субрегіональному рівні. Географія та туризм. 2016. Вип. 36. С. 180-190.
7. Коломієць К. В., Сич В. А. Транс'європейська мережа туристичних пішохідних маршрутів. Географія та туризм. 2017 р. Вип. 40. С. 18-28
8. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями : підручник. Вінниця: «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
9. Кострюкова О. Н., Карпова Е. Г. Методы идентификации туристских кластеров в системе регионального туризма. Проблемы современной экономики. 2011. № 4 (40). С. 374-378.
10. Мальська М. П. Концептуальна модель кластера у світі туристичних послуг. Географія і туризм: національний та міжнародний досвід: матер. IV міжнар. наук. конф. (Львів, 5-7 жовтня 2012 р.). Львів, 2012. С. 19-23.
11. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. 424 с
12. Мальська М., Зінко Ю. Типи і моделі кластерів сільського туризму в Україні. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. 2018. Вип. 2. С. 8-23.
13. Марсель Г. Homo viator. К.: Видавничий дім "КМ Академія". 1999. 320 с.
14. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 1997. 259 с
15. Мельник О. В. Інтегральний показник туристичної привабливості території: поняття та теоретичні аспекти. Регіональна економіка. 2004. №4. С. 197-205.
16. Методика інтеграції екологічної складової розвитку у просторове планування України (регіональний рівень) / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, Ю.М. Палеха, О.Г. Голубцов, Ш. Хайланд та ін. / під ред. Л.Г. Руденка. К.: Інститут географії НАН України, 2016. 76 с.
17. Михайліченко Г. І. Інноваційний розвиток туризму: монографія. К.: Київ. нац. торг.екон. унт, 2012. 608 с.
18. Михайліченко Г. Формування інноваційних туристичних кластерів як конкурентної переваги розвитку регіону. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2012. №7(727). С. 341-350.
19. Музиченко-Козловська О. В. Методика оцінки рівня туристичної привабливості регіону. Регіональна економіка. 2006. №1. С. 218-227.
20. Музиченко-Козловська О. В. Переваги кластерної моделі розвитку туризму над іншими формами об'єднань. Проблеми науки. 2009. № 3. С. 21-26.
21. Муска К. К. Теоретичні підходи до розуміння сутності дефініцій «рекреаційні ресурси» та

- «рекреаційний потенціал». Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 21. С. 521-526.
22. Ніколаєва О. І. Рекреаційний господарський комплекс Одеського регіону: автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.02. Харків. 2018. 20 с.
  23. Орлатий М. К., Романюк С. А., Дегтярьова І. О. Ресурсний потенціал регіону : навч. посіб. К. : НАДУ, 2014. 724 с.
  24. Панченко Т. Ф. Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних 303 територій. Київ : Логос, 2015. 176 с.
  25. Савранчук Л. А., Явкін В. Г. Рекреаційна географія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 110 с.
  26. Сич В. А., Коломієць К. В. Рекреаційні складові у плануванні території регіону Українського Причорномор'я. Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. Одеса, 2015. Том 20. Вип. 2. С. 121-132.
  27. Січкаренко К. О. Мережева організація інноваційної діяльності: наукова доповідь. К.: НАН України, ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", 2015. 48 с.
  28. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму: навч. посібник. Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. 264 с.
  29. Смаль І. В. Туристичні та санаторно-курортні кластери в Україні: перспективи та проблеми створення. Туристично-краєзнавчі дослідження. 308 К. : Нац. турист. організація, 2002. Вип. 4. С. 224-225
  30. Статистичний збірник: Чисельність наявного населення України на 1 січня 2018 року / за ред. М. Б. Тімоніна. К.: Державна служба статистики України, 2018. 83 с.
  31. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Ніколаєва О. І. Географічні складові 310 предметної області рекреаційно-туристичної діяльності. Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки, 2016. Том 21. Вип. 2(29). С. 171-185.
  32. Топчієв О. Г., Сич В. А., Яворська В. В. Концепція рекреаційного середовища регіону та її понятійно-термінологічне структурування. Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. Одеса, 2020. Том 25. Вип. 1 (36). С. 157-173.
  33. Топчієв О. Г., Мальчикова Д., Сич В., Пилипенко І., Яворська В. Система географічних наук: вітчизняний досвід в умовах сучасної предметної трансформації. Економічна та соціальна географія. Київ, 2020. Вип. 83. С. 4-11.
  34. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Ніколаєва О. І. Рекреаційно-туристична діяльність як складова регіональних господарських комплексів: концептуально-понятійний огляд. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки, 2016. Вип. 5. С. 128- 134.
  35. Черчик Л. М. Передумови формування рекреаційних кластерів. Інформатизація рекреаційної та туристичної діяльності: перспективи культурного та економічного розвитку: зб. праць Другого міжн. конгресу, Трускавець, 2003. С 110-113.

Електронні інформаційні ресурси

1. Департамент туризму та курортів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e42d3b8-108a-4c21-a413-8d80aa724e5c&title=ViddilRozvitkuTurizmu>
2. Головне управління статистики в Одеській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
3. Головне управління статистики в Закарпатській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/>
4. Економічна статистика / Економічна діяльність / Туризм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/tur.htm

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Оцінювання

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-6) усне опитування, тести, завдання	50
Модуль 2 (теми 7-13) усне опитування, тести, завдання	50
Підсумковий контроль (теми 1-13) – тести, завдання (складається здобувачем у разі отримання оцінки FX)	100

Відмітка про залік у національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином:

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
64 - 74	D		
60 - 63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

До силабусу додаються навчально-методичні матеріали з дисципліни, що знаходяться у відповідному контенті на системі електронного навчання Moodle.